

Istun Marjaniemen uimarannan pukukopin edustalla, menossa avantoon. Keskitalven aurinko virittää kauniin pastillivärisen tunnelman ja merestä nousee kylmän veden piristämiä naisia ja miehiä. Kuuntelen penkillä istuvien kylävanhintojen porinaa arkisista asioista. Takana on hyvin nukuttu yö ja sitä edeltänyt perjantaisauna työviikon päätteeksi. Lapset ja mies nukkuvat vielä. Olo on autuas.

Hyvä Juhlaväki,

Tutkimusten mukaan suomalaiset ovat onnellista kansaa. Noin neljä viidestä tunnustaa olevansa onnellinen, vaikka eivät siitä jatkuvasti muille lavertelekaan. ”Kell’ onni on, se onnen kätkeköön.” riimiteli Eino Leino. Mutta onko Suomi hyvä paikka elää? Mistä suomalaisten hyvä elämä rakentuu? Ja millaisia onnen lähteitä olemme jättämässä lastemme lapsille ja muille tulevaisuuden suomalaisille? Suomen itsenäisyyspäivä on juuri se päivä, jolloin näitä seikkoja on luonteva pohtia.

Perinteisesti hyvinvointina on pidetty sitä, että ”perusasiat” ovat kunnossa. Näillä tarkoitamme elintaso: tuloja, asumisen tasoa, työllisyyttä, koulutusta ja terveyttä. Suomi on itsenäisyyden aikana onnistunut rakentamaan nämä hyvinvoinnin perusasiat kuntoon. Kansainvälisesti mitattuna ne näyttävät edelleenkin erinomaisilta, mikä näkyy korkeana bruttokansantuotteena ja vaikkapa menestymisenä Pisa-tutkimuksissa. Tämä siitä huolimatta, että yhteiskunnassa tapahtuva polarisoituminen ja hyvinvointipalveluiden heikentyminen huolestuttavat ja pohdituttavat niin kadunkulkijoita kuin poliittisia päättäjiäkin.

Suomi on kansainvälisten vertailujen mukaan onnistunut monia muita maita paremmin säilyttämään tuleville sukupolville luonnonvaroja ja muita luonnosta saatavia hyötyjä kuten viljelykelpoista maata, hyvinvoivia metsiä, raiskaamattomia rantaviivoja, kaupunkien virkistysalueita, muotoiluun soveltuvaa hidaskasvuista, kovaa puuraaka-ainesta sekä elämyksellisiä autenttisia luontoympäristöjä. Suomen ekologinen jalanjälki eli se, miten voimakkaasti näitä luonnon hyötyjä käytämme, on kuitenkin kovin raskas mikä kertoo siitä, että asetamme luonnon systeemeille yhä kovempia paineita elintasomme ja nykyisen elämänlaatumme nostamiseksi entisestään. Luonnon ihmisille tarjoamat aineelliset ja aineettomat hyödyt tulevat olemaan keskeisiä Suomen menestymisen ja suomalaisten onnen avaimia tulevaisuudessa ja sen vuoksi niistä on pidettävä hyvää huolta nyt, kun vielä on, mistä huolehtia. Vanha sanonta kuuluu, ”jätä koti sellaiseen kuntoon kuin se oli kun itse otit ne vastaan”. Missä kunnossa me nykysuomalaiset jätämme Suomen jälkeläisillemme?

Onnellisuus nähdään hyvän elämän perustana, sitä halutaan tavoitella, ja halutaan tietää, olemmeko yhtä onnellisia kuin ihmiset muissa maissa, olimmeko ennen onnellisempia ja erityisesti, miten voisimme olla onnellisempia kuin nyt. Onnellisuustutkimusten selkein tulos on, että tulojen kasvu lisää onnellisuutta vain tiettyyn pisteeseen saakka, mutta sen jälkeen vaikutus katoaa. Elintaso Suomessa on kasvanut roimasti itsenäisyyden aikana, mutta onnellisuus itsessään ei ole lisääntynyt 1960-luvun jälkeen. Tämän ymmärtäminen on vaikeaa, mutta sen voi ymmärtää, kun miettii meille ihmisille tyypillistä ominaisuutta. Totumme ja sopeudumme tiettyyn vakiintuneeseen tilaan melko nopeasti, emmekä sen jälkeen koe sen hyötyjä kuin haittojakaan kovin vahvasti. Lottovoitto lämmittää hetken, mutta ei aikaakaan ja

lottomiljonääri etsiikin jo uutta tavoiteltavaa tilaa. Toisaalta, tutkimukset ovat osoittaneet, että tietoinen ja aktiivinen päättäminen siitä, miten varallisuutta käytämme, luo pysyvää onnellisuutta. Vieläpä Tiede-lehti *Nature*ssa muutama vuosi julkaistussa artikkelissa todistettiin, että tietoinen rahan käyttö hyväntekeväisyyteen aikaansai suurempaa onnellisuutta kuin rahan käyttö omiin tarpeisiin. Olen kuullut jopa osoitetun, että ihmisillä, jotka osallistuvat hyväntekeväisyyteen, on parempi seksielämä kuin vain itseensä panostavilla ihmisillä.

Onnellisuutta on mitattu myös tunteellisuuden perusteella. Tunteellisuudeksi laskettiin se, miten paljon päivän aikana nauroi, itki, huolestui tai vaikkapa koki itsensä levänneeksi. Tämän tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat tunteellisempia kuin ruotsalaiset. Mitattujen hännänhuippuna oli vauras Singapore, jossa vain 36 % vastanneista sanoi kokeneensa edes jonkin tunteen olon päivän aikana.

Määritelmät hyvälle elämälle tai onnellisuudelle koostuvat yleensä useista eri osatekijöistä. Erik Allardt on nostanut hyvinvoinnin rakennuspalikoiksi jo mainitun *elintason* rinnalle sekä *yhteisyys-suhteet* kuten paikallisen yhteisön, perheen ja ystävät että *itsensä toteuttamisen muodot*: kuten arvonannon, korvaamattomuuden, vaikuttamisen yhteisiin asioihin ja mielenkiintoisen vapaa-ajan toiminnan. Bhutanin kuningas lanseerasi bruttokansanonnellisuuden mittarin jo 60-luvulla. Siinä kiinnitetään huomiota seitsemään eri tekijään, joista taloudellinen hyvinvointi on vain yksi. Valtiona pieni Bhutan erottuu muista maailman valtioista siinä, että se todella mittaa bruttokansanonnellisuutta bruttokansantuotteen sijaan. Siinä missä kehittyneet maat tavoittelevat yhä korkeampaa bruttokansantuotetta, Bhutanin tavoite on bruttokansanonnellisuuden kasvattaminen. Ja Bhutan myös tekee järjestelmällisesti päätöksensä sen pohjalta, miten eri vaihtoehdot tulisivat vaikuttamaan maan kansalaisten onnellisuuteen.

Mittareissa, joilla verrataan eri ihmisten tai eri valtioiden onnellisuutta, ympäristön tila ja siitä huolehtiminen ovat yleensä tärkeässä roolissa. Maita on esimerkiksi vertailtu sen suhteen, millainen elinikä, elämän laatu ja luonnonvarojen hyödyntämisen taso niissä on. Tässä kärkimaaksi nousi Costa Rica, jossa ihmiset ovat köyhiä, mutta kohtuullisen tyytyväisiä elämäänsä. Etelä-Amerikan maat selvisivät yleensäkin hyvin, kun taas Suomi sijoittui vasta sijalle 59 muiden kehittyneiden maiden rykelmään. Vastaavasti Happy Planet-mittari, jossa onnellisuuden ja eliniän tulo jaetaan ekologisella jalanjäljellä, nousi voittajaksi pienen Tyynen valtameren Vanuatun saarivaltio, kun taas Suomi sijoittui 123:ksi. Happy Planet-mittarin mukaan suomalaiset ovat onnellisia, mutta sitä eivät tulevaisuuden suomalaiset välttämättä ole, sillä kulutamme luonnonvaroja ja muita luonnon hyötyjä huomattavan paljon haaskaavammin kuin ne maat, joille tässä kisassa hävisimme.

Mutta mitä muuta yhteistä on Costa Ricalla, Bhutanilla ja Vanuatulla kuin onnellisuus ja köyhyys? Ne ovat luonnoltaan valtavan kauniita ja vauraita maita. Ilkka Niiniluoto onkin huomauttanut, että luontoa onnen lähteenä on käsitelty aivan liian vähän. Ehkä tässä piilee myös meidän suomalaisten korkea onnellisuusaste. Kun vuonna 2009 Helsingin Sanomat selvitti tärkeimmät nyky-suomalaisten onnellisuutta kuvaavat laulut, 35 tärkeimmästä laulusta puolet liittyi luontoon. Näiden joukosta löytyy mm. Aleksis Kiven sanoittamat *Onnelliset* ja *Laulu oravasta* sekä Junnu Vainion *Käyn ahon laitaa*.

Usein luontoyhteyttä haetaan vapaa-ajan asunnon piiristä. Selvitämme parhaillaan ryhmäni kanssa suomalaisten mökkiasumista, sen muuttumista ja perusteita. Alustavien tulosten perusteella yksi tärkeimmistä mökkiin liittyvistä asioista on mahdollisuus luonnon vaalimiseen ja ympäristöystävälliseen elämiseen siellä. Sen sijaan samoille henkilöille ei ollut kovinkaan tärkeää elää ympäristöystävällisesti ja luontoa vaalien kaupunkiasunnossa. Suomessa on kuitenkin hieno mahdollisuus iloita luonnosta ja siitä huolehtimisesta paitsi maalla myös kaupungissa. Maailmalla ihailaan sitä, miten läsnä luonto on Suomen kaupungeissa, jopa niiden keskustoissa. Miksi meille itsellemme luonto ja sen vaaliminen ei tunnu kaupungissa samalla tavalla palkitsevalta ja onnellisuutta lisäävältä kuin maalla? Johtuuko se siitä, että olemme tottuneet arkiseen maisemaamme emmekä joudu tekemään sen olemassaolon eteen töitä samalla tavoin kuin teemme lähtiessämme tietoisella päätöksellä mökille? Vai emmekö vain tiedä, miten tärkeä luonto ja sen vaaliminen on meille itsellemme ja Suomen luonnolle?

Nostan vielä minulle mieluisimman hyvän elämän kuvauksista. Siinä hyvä elämä rakentuu tietoisuudesta, sitoutumisesta ja toiminnasta. Meidän oma Marjaniemme tarjoaa erinomaisen ympäristön asukkailleen vaalia suomalaisille ominaista luonnosta lähtevää onnellisuutta, joka kumpuaa yhteisöllisyydestä, itsensä toteuttamisesta ja hyväntekeväisyydestä.

Ensin tietoisuudesta: meillä on mahdollisuus oppia oman kotipihamme eläimistä ja kasveista ja ymmärtää, miten luontoympäristö rentouttaa mieltämme ja vahvistaa terveyttämme. Kasvattamalla vihanneksia tai marjoja omalla pihalla voimme opettaa lapsillemme luonnon olemuksesta.

Sitten sitoutumisesta: kun ymmärrämme, että jättäessämme pihallemme hoidetun puutarhan sekaan luonnonvaraisia osia, teemme suuren palveluksen sadoille eläimille ja kasveille sekä ihmisille, tuottaa se meille mielihyvää ja innostaa vaalimaan luontoa ja hoitamaan ympäristöä.

Ja vielä toiminnasta: Nurmikkokenttien ja asfaltoitujen alojen sijaan, tai ainakin niiden rinnalle tulisi jättää tilaa luonnonmukaisemmille laikuille. Ketokukkien siemeniä voi kylvää avoimelle mullalle ja ripustaa vaikkapa Lions-klubin rakentaman lintupöntön pihapuuhun. Näiden pienten toimien lisäksi luonto voi parhaiten kun sen vain antaa olla rauhassa. Viime aikoina on puhuttu paljon myös kaupunkiviljelystä. Se tarjoaakin erinomaisen mahdollisuuden toimeliaisuuteen, joka tuottaa hyvää sekä itselle että ympäristölle. Marjaniemi-päivänä voisimme kaupata toisillemme oman pihan tuotteita.

Vaikka onnellisuutta tutkitaan ja mitataan paljon, on aina ihmisiä, jotka suhtautuvat siihen epäillen, koska onnellisuus on paitsi kulttuuriin sidottu, myös hyvin henkilökohtainen asia. Siksi päätän esityksen kertomalla, millaisen hyvän elämän Suomi on onnistunut minulle tarjoamaan.

Suomi on kuin iso, turvallinen järkäle, johon nojata, kun palaa maailmankolkista, jossa kaikki tuntuu olevan pääläellaan ja kaaoksessa.

Suomi on kuin vesivärimaalaus, missä kaiken ei tarvitse olla isoa ja mahtavaa, vaan missä ilo rakentuu pienistä arkisista asioista.

On kolme asiaa, joiden takia erityisesti Suomea rakastan. Ne ovat meri, musiikki ja maahanmuuttajat. Meri on minua eniten koskettava luonnon elementti, musiikki taas herkistää minut suomalaisesta kulttuurista eniten ja maahanmuuttajat muistuttavat oman suomalaisuuteni taustoista ja samalla

symbolisoivat minulle suomalaista hyväksyttävyyttä, dynaamisuutta ja vuorovaikutusta muun maailman kanssa.

Toivotan kaikille marjaniemeläisille onnellista itsenäisyyspäivää ja hyvää elämää Suomessa.